

Vplyv médií na každodenný život jednotlivca

Esej

Zuzana Holienčíková

Médiá ako neoddeliteľná súčasť nášho každodenného života. Aj takto by sme mohli vo všeobecnosti zhrnúť náš postoj k prostriedku, prostredníctvom ktorého odosielateľ odovzdáva informácie veľkému množstvu príjemcov. Médium alebo inak nazývané i masové médium môžeme charakterizovať ako prostriedok komunikácie medzi odosielateľom a prijímateľom, kedy odosielateľ vytvorí určitý mediálny obsah a odošle ho rozptýlenému publiku.¹ Podľa autora M. McLuhana môžeme chápať médiá ako rozšírenie ľudských zmyslov. Médiá však môžeme definovať taktiež aj ako spoločenské inštitúcie, ktoré nás bezprostredne obklopujú, dokážu ovplyvňovať naše názory či formovať naše postoje. Čo sa týka rozdelenia masových médií, rozlíšujeme printové, elektronické a nové médiá.

Nejeden z nás sa aspoň raz zamyslel nad tým, koľko času venuje bezprostrednému kontaktu s médiami. Môžeme skonštatovať, že s médiami vstávame a s médiami i zaspávame. Za posledné desaťročia sa natoľko integrovali do našich životov, že deň bez príjmu aktuálnych informácií, ktoré sa k nám dostávajú prostredníctvom najrozmanitejších technológií, si jednoducho nevieme predstaviť. Už z vlastnej skúsenosti dokážeme opísať, kedy a ako často zapíname počítač či smartfón, aby sme zistili, „čo je nové“. Pokiaľ by som mala pozornosť upriamiť na seba a vyčíslit' svoj čas strávený s médiami, musím skonštatovať, že je to takmer nonstop. No s tým rozdielom, že mojím primárnym zdrojom informácií je tlač, bez ktorej si svoj začiatok dňa nedokážem predstaviť. Som toho názoru, že aj keď sú informácie v elektronických médiách oveľa aktuálnejšie, najväčšiu dôveryhodnosť pripisujem práve tým printovým. Aj napriek tomu si však drvivá väčšina ľudí čoraz častejšie volí elektronické médiá, ktoré sa vyznačujú rýchlosťou, komfortom a flexibilitou.

Rovnako populárnym médium a taktiež i vyhľadávaným zdrojom informácií je pre veľké množstvo ľudí televízia. Bolo by odvážne tvrdiť, že v dnešnej technologicky vyspelej dobe existuje domácnosť, ktorá nedisponuje televíznym prijímačom. Zapnúť si televíziu – neoddeliteľná súčasť každodenného rituálu drvivej väčšiny ľudí. Je však televízia tak potrebný zdroj informácií, bez ktorého si to už v súčasnosti nevieme predstaviť? Televízie rozlišujeme verejnoprávne a komerčné, no a nie je žiadnym tajomstvom, že práve komerčné televízie vytvárajú obsahy s prvoradým cieľom, a to s cieľom zisku. Okrem televíznych novín, ktoré znamenajú pre množstvo ľudí postačujúci zdroj informácií, sú súčasťou programovej štruktúry danej televízie obsahy, ktorých jediným predmetom je diváka prilákať, zaujať, jednoducho vyplniť jeho čas. Koľko z takých ľudí dokáže úspešne odolať vplyvu

---

¹ *Masové médium*. [online]. [2016-06-14]. Dostupné na: <<http://www.medialnavychova.sk/masove-medium/>>

televízie a vybrať si len to, čo ho obohatí, prípadne mu prinesie niečo, čo je pre jeho život naozaj dôležité?

Osobitnou kategóriou v rámci času stráveného s médiami sú sociálne siete. Ani pri nich nemusíme zdôrazňovať, že za posledné roky si siete ako Facebook či Instagram dokázali vybudovať naozaj veľkú popularitu. Považujeme ich za nevyhnutné prostriedky komunikácie s ľuďmi, za prostriedok získania informácií, oddychu či zábavy. Čo je však ešte dôležitejšie, oveľa viac ako pri iných typoch médií, je potreba úspešne kontrolovať a eliminovať čas strávený s nimi. Najmä mladí ľudia sú týmto fenoménom natoľko pohltení, že chatovaním či bezpredmetným prechádzaním noviniek dokážu stráviť takmer celý deň. Pri kontakte so sociálnymi sieťami sa vynára i myšlienka negatívneho dopadu na názory, postoje, správanie či dokonca osobnosť mladého jedinca. V súvislosti v negatívnych vplyvmi je relevantné upozorniť aj na možné dopady neuváženého či nekontrolovateľného správania sa na internete, ktoré môže často viesť až k nebezpečným situáciám. Významnú úlohu v tomto prípade zohrávajú práve rodičia, ktorých povinnosťou je otvorene poučiť svoje deti o možných nástrahách, ale ich úlohou je najmä aktívne diskutovať o práci a čase strávenom nielen na sociálnych sieťach, ale aj s ostatnými druhmi médií.

Zásadný zlom však prichádza v momente, keď si v spojení s príjmom všetkých dostupných informácií položíme relevantnú otázku. Dokážeme s médiami aktívne pracovať? Sme schopní prijímať, triediť a kriticky hodnotiť len také mediálne obsahy, ktoré sú pre nás naozaj dôležité? V súvislosti so spomínanou otázkou sa spájajú pojmy, akými sú mediálne kompetencie či mediálna gramotnosť. Oba termíny pre nás predstavujú nevyhnutný krok k úspešnej práci s médiami. Čo sa týka mediálnych kompetencií, predstavujú „*schopnosť kreovania mediálnych obsahov a posolstiev profesionálmi na strane jednej a recipientmi na strane druhej. Chápeme ich ako schopnosť narábať s médiami a spôsobilosť prijímať a interpretovať mediálne obsahy a aktívne sa zúčastňovať procesu mediálnej komunikácie.*“² Pod pojmom mediálna gramotnosť zas rozumieme schopnosť prijímať, analyzovať a vyhodnocovať informácie v rozličných formátoch, ale i schopnosť vytvárať rozličné mediálne produkty. Konštatujeme, že mediálne gramotný jedinec teda dokáže neformálne i kriticky porozumieť povahe masových médií, pochopiť postupy ich tvorby a vplyv týchto postupov na fungovanie médií a taktiež aj produkciu ich obsahov.³

---

² PETRANOVÁ, D.: Charakteristika predmetu mediálna výchova. In: PETRANOVÁ, D., VRABEC, N.: *Mediálna výchova pre učiteľov stredných škôl*. Trnava : FMK UCM v Trnave a International Media Education Centre – Centrum mediálnej gramotnosti, 2011. s. 191

³ POLÁKOVÁ, E.: *Mediálne kompetencie – Úvod do problematiky mediálnych kompetencií*. Vranov nad Topľou : ELIBROL, s. r. o., 2011. s. 19

Ako sme už spomenuli, nadobudnutie mediálnych kompetencií a zvyšovanie úrovne mediálnej gramotnosti je nevyhnutnou súčasťou úspešnej práce s médiami. Už z vlastných skúseností však dokážeme kriticky zhodnotiť, aká je úroveň mediálnej gramotnosti našej populácie. Názor si dokážeme vytvoriť už i na základe rôznych prieskumov, ktoré mapujú najpreferovanejšie printové či elektronické médiá. Zarážajúci je i fakt, že aj na základe spomínaných informácií má množstvo ľudí tendenciu myslieť si, že s médiami dokáže aktívne pracovať. Je však možné takému tvrdeniu uveriť, pokiaľ nás čoraz viac zasahuje obrovský pretlak často zbytočných informácií – informačná presýtenosť, z ktorých je neraz náročné si vybrať?

Pokiaľ by sme mali určiť či navrhnúť spôsoby, ako rozumne tráviť čas strávený s médiami, prvým aspektom je stanoviť si vlastný harmonogram, na základe ktorého sa človek dokáže orientovať v čase, ktorý strávil v spoločnosti elektronických či printových médií. Významné je určiť si, v akých časových intervaloch si človek otvorí smartfón či počítač a koľko minút venuje danej činnosti. Ide o takzvanú mediálnu diétu, kedy človek dokáže eliminovať čas strávený s médiami a rozumne ho i rozvrhnúť. Dôležitým, pravdepodobne najvýraznejším aspektom pri plnohodnotnej práci s médiami, je, ako sme už spomenuli, nadobudnutie mediálnych kompetencií a zvyšovanie úrovne mediálnej gramotnosti. To dokážeme docieľiť na základe mediálnej výchovy, ktorá v súčasnosti tvorí súčasť osnov i na základných či stredných školách. Mediálna výchova sa môže realizovať dvomi spôsobmi – formálne alebo neformálne. V oboch prípadoch hovoríme o zámernom výchovnom pôsobení na jedinca, a to takým spôsobom, aby dokázal mediálne obsahy úspešne prijímať, dekódovať, analyzovať a hodnotiť.⁴ Mediálna výchova by však mala byť súčasťou životov i dospelých ľudí, ktorí trávajú čas s médiami rovnako ako deti či mladí ľudia.

Nemenej podstatným aspektom v rámci prevencie je aj uvedomenie si možných negatívnych vplyvov a účinkov médií, ktoré môžu pri nadmernom a nekontrolovateľnom čase strávenom s nimi výrazne zasiahnuť do našich životov. Účinnou formou prevencie je jednoznačne verejné prezentovanie negatívnych dopadov na ľudí, ktorí nedokážu rozlišovať relevantné informácie, rovnako uveria informáciám prezentovaným za účelom zisku daného média či ktorí majú tendenciu podľahnúť reklame, čo taktiež patrí k znakom nesprávnej práce s médiami.

---

⁴ PETRANOVÁ, D.: *Mediálna gramotnosť seniorov*. Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2013. s. 15 – 16

Použitá literatúra a zdroje:

PETRANOVÁ, D.: *Mediálna gramotnosť seniorov*. Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2013. 324 s. ISBN: 978-80-8105-496-9

POLÁKOVÁ, E.: *Mediálne kompetencie – Úvod do problematiky mediálnych kompetencií*. Vranov nad Topľou : ELIBROL, s. r. o., 2011. 146 s. ISBN: 978-80-89528-02-8

PETRANOVÁ, D., VRABEC, N.: *Mediálna výchova pre učiteľov stredných škôl*. Trnava : Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave a International Media Education Centre – Centrum mediálnej gramotnosti, 2011. 221 s. ISBN: 978-80-8105-248-4

Masové médium. [online]. [2016-06-14]. Dostupné na: <<http://www.medialnavychova.sk/masove-medium/>>.